

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra En liden Bibelkrønike for Børn og Menigmand

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 97. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1814_227A-txt-shoot-idm3003.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Der var et Folk i Arabialand, som var i Slægt med Jøderne, og stammede fra Ismael, Abrahams og hans Tjenestekvindes Søn, og deres Tungemaal var Jødernes ligt, og de havde tjent Abrahams Gud, men de havde fordærvet deres Vei, og forladt den sande Gud, og vare Røvere i Sind og Færd. Det var 600 Aar efter Frelserens Fødsel, da opstod der en Mand iblandt dem, ved Navn Mahomed, og han var en Mand med store Sindets Gaver, og en flydende Tunge, og han havde hørt tale om Moses og Jesus, og forstod det grandt, at hans Brødre vare i Vildfarelse, men hans Hjerter var ikke ret for 98 Herren, og han elskede de Ting, som Faderen ikke haver plantet, de Ting, som ere af Verden: Kiøds Lyst og Hoffærdighed, derfor blandede han Løgn med Sandhed, og gav sig ud for en Guds Prophet, for mere end Moses og Jesus, og Folkene troede ham, og han blev en mægtig Mand, som en Konge iblandt dem, og hans Rige var af denne Verden. I de samme Dage var Synd og Overtro blevet mangfoldig hos de Christne i Asialand og i Morland, og Gud gav dem i deres Fienders Haand, i Arabernes, som ginge dristig frem i deres Hovmodighed, og Folkene bleve dem underdanige, og de raadte i Jerusalem og i Ægypten og langs med det nørre Hav i Morland. Tvertover for Morland i Europa, der ligger Spanien, og Vandet løber smalt derimellem, og i Spanien boede Folk, som kaldtes Gother, som vare i gamle Dage uddragne fra Norden og Tydskland, og havde ladet sig døbe til Christne, men vare paa den Tid ugudelige, og Herren gav dem et bævende Hjerter, og gav deres Land i Arabernes Haand, som der kaldtes Morer, fordi de kom over fra Morland; det skedte 700 Aar efter Frelserens Fødsel. Østen og Nordost for Spanien, der ligger Frankrig, og Morerne droge derind med en stor Mangfoldighed, at de vilde indtage Landet, og nu saae det ud til, at Christendom skulde forgaae, thi baade Tydskland og Norden var hedensk endda, og Frankerne vare ueens med sig selv, og kun stærke i Synd. Men Herren i Him99len miskundede sig, og opreiste en Mand blandt de Franker, modig og klog, han heed Carl Martel, og skiftede Seier, saa Morerne faldt i Tusindetal, og deres Time var omme, og Spanien selv blev udvristet Aar for Aar af deres Haand ved en Christenflok, ringe af Tal, som, da de indtog Landet, flygtede ind blandt de høie Bjerge, som der ere, og kom saa frem, da Herren havde lært deres Hænder til Krigen. Men Herrens Miskundhed var end meer overflødig, thi i de samme Dage omvendtes mange tusinde Tydske til Christne, og snart blev Guds Ord at høre iblandt vore Fædre. Det var noget meer end 500 Aar efter Frelserens Fødsel, at en velbaaren Mand i Italien, ved Navn Benedictus, opstod som en flittig Jesu Christi Tjener, og arbeidede saa, at hans Navn skal æres iblandt Christne, saalænge Verden staaer. Det er vitterligt, at foruden det Gamle Testamente, som Moses og Propheterne skrev efter Herrens Ord, hører end til Bibelen det Ny Testamente, som er først to glædelige Fortællinger eller Evangelier om Jesu Levnet og Død af de hellige Apostle Matthæus og Johannes, dernæst 13 Breve af den hellige Povel, 2 af den hellige Peder, 3 af den hellige Johannes, og en Aabenbaring om Guds Kirkes Hændelser ved den Samme, og endelig to Evangelier af de christelige Mænd Marcus og Lucas, Apostlernes Gjæringer af den Samme, et Brev til Ebræerne, et af en Jacob, og et af en Judas. Prophe100ternes og Apostlenes Skrifter ere den faste og eneste rette Troes Grund for de Christne, men paa den Tid forstod Man ei at trykke Bøger, de maatte da skrives med meget Arbeide og stor Flid, og det begyndte at forsømmes. Det saae Benedictus, han saae ogsaa, at mange Bisper og Præster vare forsømmelige i deres Embede, og uordentlige i deres Levnet. Vel var der Mænd, som kaldtes Munke, og boede for sig selv i Huse, der heed Klostre, det er Indlukker, og sagde, at de havde slaet sig fra Verden, for at tjene Gud i Stilhed, men deres Levnet var ikke heller opbyggeligt, og de vare slemme Dagtyve, som levede i Dovenskab. Derfor opskrev Benedictus, hvordan rette Munke skulde være, og han var selv en saadan, og overtalte mange til at lyde hans Ord i ny Klostre, de skulde leve stille og gudelig, arbeide flittig med deres egne Hænder, være stadige i Bøn til Gud, læse i den hellige Skrift, og skrive den af til Andres Tjeneste og Oplysning i Gudfrygtighed. Imellem disse Munke vare der endeel, som reiste ud i fremmede Lande, for at lære Hedninger Christendom, og satte mange Gange Livet til ligesom de første Apostle. Saadanne Munke kom til Engelland, og omvendte de hedenske Angler, og der bygtes da ogsaa Klostre, hvorfra der igjen reiste Munke videre frem, og det var engelske Munke, som 200 Aar efter Benedikts Tid omvendte de Folk, der boede sønder og vester paa i Tydskland, men den navnkundigste 101 iblandt dem heed Vinfred, og kaldes ellers Bonifacius, det er en Velgjører, og vist gjorde han en stor Velgjærning imod de blinde Hedninger, som han oplyste, og han blev myrdet af dem tilsidst. Kort derefter blev en Mand Konge i Frankerig, som var en Sønesøn af Karl Martel, og heed ogsaa Karl, og blev kaldt Keiser Karl den Store, han indtog noget af Spanien, og hartad hele Italien og Tydskland, men nordpaa i Tydskland op til Holsteen boede et hedensk Folk, som heed Sachserne, og de stode hardt imod, saa Karl maatte krige med dem i 30 Aar, førend de vilde blive rolige, og lade Christendommen have Rum og Fred iblandt sig. Der bygtes nu ogsaa Klostre, det var 800 Aar efter Christi Fødsel, og inden tyve Aar vare omme, bleve de saxiske Munke de flittigste til at udbrede Christendommen. En af dem heed Ansgarius, og vi skulle alle takke Gud, naar vi nævne hans Navn, thi han tog sig paa at reise herind i Dannemark og til Sverrig med, for at forkynde Guds Ord, og taalte megen Spot og Nød, for at omvende vore gamle hedenske Forfædre. Gud velsignede ogsaa hans fyrgetive Aars Arbeide saaledes, at Mange annammede Troen, og den første Kirke bygdes i Hædeby, som nu kaldes Slesvig, den anden i Ribe, og i Jylland fik Hedenskabet aldrig mere fuldelig Magten, alligevel varede det længe, førend Christi Tro fik Herredømmet der, og end længere før den fik ret Fodfæste i Fyen, Sjælland, og paa de andre Øer, ja det 102 lod engang, som den reent skulde været udryddet. Det var dengang da Kong Gorm den Gamle, en blodtørstig Hedning, raadte i Dannemark, thi han lod Kirkerne bryde og brænde, og de Christne pine og ynkelig myrde, men Herren forglemte dog ikke sit Folk, han lindrede deres Jammer ved Thyra, som var den onde Konges Dronning, hun var en giæv og gudfrygtig Kvinde, som hjalp og frelste, og forfremmede den christne Tro af al Magt, og kaldes derfor Danebod, det er de Danskes Trøst. Hun havde en Søn, ved Navn Harald Blaataand, og enddog det lod, som han havde glemt sin Moders fromme Taler, og vilde vandre paa sin Faders onde Veie, saa skedte det dog i hans Dage, at

christen Tro fik Overhaand i disse Lande, han selv, hans Søn, og mange Tusende med dem bleve døbte i Sønderjylland, i det Landskab Angeln, i det Vandløb, som kaldes Helligbæk den Dag i Dag, og han var den første danske Konge, som blev begravet i en Kirke, det er der, hvor den store Domkirke nu staaer i Roeskilde, hvor de mange Konger ere jordede siden. Det var 950 Aar efter Christi Fødsel, at Harald døbttes, og fra den Time havde Christendommen hartad stadig Fred herinde, men der var stor Vankundighed om dens rette Lærdom, thi Folket havde ikke Bibelen, kunde heller ikke læse, og de, som skulde undervise dem, baade Præster og Bisper, vare mangengang selv kun slet oplærte, og førte megen løs og overtroisk Tale. 103 Først 50 Aar derefter, da Haralds Sønnesøn, Knud den Store, indtog Engelland, og førte derfra Præster og lærde Mænd, gik det bedre, og Dannemark var i de følgende 200 Aar bedre oplyst i Christendom, end de fleste andre Lande; men fra den Tid, der 1200 Aar vare udløbne siden Frelserens Fødsel, da blev det mørkt i alle Lande, Synd og Ugudelighed voxte hver Dag, Guds Ord blev foragtet og forsømt, og da Folkene ikke vilde tro Sandheden, lod Gud dem tro Løgner, og de urimeligste Eventyr og Fabler var i Kirkerne at høre. Bibelen maatte, som før er meldt, skrives med meget Arbeide, men enddog Munkene bleve hver Dag flere, bleve dog Afskrifterne færre, thi saa fordærvede vare Menneskene blevne, at selv de fleste, som skulde lære Andre, tænkte mere paa at leve magelig og sanke Rigdom, end paa at oplyse Folket og vinde Sjæle til Guds Rige. Da var stor Nød paa Færde, thi naar der ogsaa var en Mand, som vilde lære Guds Vei i Sandhed, da blev han hadet og forfulgt af de onde og gjerrige Munke og Bisper, og deres Ypperstepræst, Bispen i Rom, som kaldte sig selv Pave og Christi Statholder paa Jorden. Saaledes gik det med en fiin gudsfrygtig Præstemand i Bøhmerland, østen for Tydskland. Han prækede frit imod Paven og alle de arrige Skalke, hvis Bug var deres Gud, som vare Christi Korsens Fiender, og tragtede kun efter jordiske Ting, han læste selv flittigt i den Hellige Skrift, og formanede Alle til 104 at gjøre det samme; men saa, det var 1400 Aar efter Christi Fødsel, blev der holdt en stor Forsamling af Bisper og Præster og Munke i den By Costnits, som ligger i Tydskland i Sydvest, og der skulde Johan Hus, saa heed den fromme Mand, forsvare sin Lærdom. Han kom ogsaa, og det var ham lovet med Keiserens Brev, at han skulde komme og fare med Fred, men der de fik ham i Hænder, dømte de ham til Døden, og kastede ham paa Baalet at brændes, som en Gudsbespotter. Det er sagt, at da han blev ført til Baalet, tog han saa til Orde: I stege i Døg en Gaas, thi Hus betyder paa bøhmisk en Gaas; men om hundrede Aar skal komme en Svane, den skal I lade ustegt, men det er vist, at lige hundrede Aar efter hans Død opreiste Gud en Mand, som ved Hans Hjælp igjen førte Christendom paa Fode, og hvis Mage ei har været tilsyne siden de hellige Apostles Dage. Den Mand heed Morten Luther, og var født i Saxen af fattige Bønderfolk, men blev siden holdt til Bogen, og gav sig i Kloster, og vilde slaae sig reent fra Verden, af stor Bekymring for sin Sjæls Salighed. Men den Gud, som havde udvalgt ham fra hans Moders Liv, til at være Sit Vidne for Store og Smaa, for Folk og Tungemaal, Han gav ham ret Forstand paa Sin Sandhed, og paa det rette gudelige Levnet, og førte ham i Strid med Paven og alle hans Tjenere. Dermed gik det saaledes til, at imellem alle de Løgne, som Man havde 105 indbildt Folket, var ingen saa gruelig og skammelig, som den, at Paven kunde forlade Folk deres Synder, uden at de omvendte sig, og troede i Hjertet paa Jesum Christum, ja saa uforskammet var den Pave, som den Gang raadte, at han sendte Munke omkring i Landene, som solgte Syndsforladelse, eller, som det heed, Aflad, for rede Penge. Da nu en saadan Munk kom til den Stad Vittenberg, hvor Luther var Præst og Professor, da blev han nidkær i Aanden, og sagde det høit med Tunge og Bog, at saadan Lærdom var en Djæveløgn, og at det stod udtrykkelig i Bibelen, at Ingen kunde faae Syndernes Forladelse, uden han omvendte sig, og troede paa Jesum Christum, som er død for vore Synder, og opreist til vor Retfærdighed. Alle fromme Sjæle og angervigne Syndere bleve glade ved den Tale, og fornåm i deres Hjerte, at det var saa i Sandhed, som Luther sagde; men Paven og alle hans Stalbrødre bleve fulde af Galenskab, lokkede og truede, dog var det Alt omsonst, og jo mere Luther grundede paa den Hellige Skrift, des mere fandt han i Pavens Lærdom, som streed derimod, og det var, foruden den Løgn om Aflad, mest Det, at Paven ei kunde tage fejl, at Præster ei maatte gifte sig, at man skulde bede til Jomfru Marie og andre Afdøde, som kaldtes Helgene, ja gjøre Høitid af deres Billeder og Been. Luther blev stævnet til at møde i en stor Forsamling af geistlige og verdslige Herrer i den Stad Vorms, vester i Tydskland, 106 og der vare Mange, som raadte ham fra at drage derhen, og spaaede ham et Endeligt, som Johan Hus, men han var uforfærdet, han sang af Hjertet: Vor Gud Han er saa fast en Borg! og sagde: om der og vare saamange Djævle i Vorms, som der ere Tagstene, saa vil jeg derhen. Han kom, og han talte saa fyndig, frimodig og forstandig, at hans Venner fik stor Glæde og Dristighed, Mange overtaldes af Sandhedens Kraft, hans Fiender maatte grue for ham, og selv Keiser Karl den Femte, som dengang raadte i Tydskland, maatte forundre sig; alligevel blev han gjort til en fredløs Mand, og, for at frie ham, lod hans Herre og Ven, Kurfyrst Frederik af Saxen, ham paa Skrømt tage til Fange, og sætte paa et Slot, som heed Vartborg. Her tog han for Alvor fat paa et Arbeide, som han længe havde betænkt, nemlig at udlægge Bibelen paa tydsk Maal, for at menig Mand kunde selv see, om han talde af sig selv, eller talde Guds Ord. Det Arbeide lykkedes ham med Guds Bistand saa godt, at enddog der altid er paa Saadant Noget at rette og forbedre, saa var det dog Guds Ord i sin rette Mening, og det saa mesterlig læmpet til Eftertryk og Tone, at det endnu er Lyst at læse; der har været mange lærde Mænd siden, som hist og her kunde sætte et rettere Ord, men der har Ingen været imellem dem alle, der kunde tale saa, i de hellige Mænds Tone, som han. Det var som et Tordenslag for alle Sandhedens og Luthers 107 Fiender, thi det er vitterligt, at Bibelen fra først af er skrevet paa gamle Tungemaal, det Gamle Testamente paa Jødernes, som er det Ebraiske, og det Ny paa Grækernes, som og kaldes det Græske, siden var Skriften udlagt paa det romerske Tungemaal, som er Latin, men i de Lande, hvor der i gamle Dage taldes Latin, i Italien, Spanien og Frankerig, var Maalet blevet forvendt, og i de andre Lande, som Engelland, Tydskland og Norden, forstod menig Mand ei et Ord deraf, og kunde da ei vide saa lige, om ikke dog det, deres Lærere sagde, kanske stod i Bibelen. Vel havde i samme Lande en og anden

gudfrygtig Mand udlagt Stykker af Bibelen paa Modersmaalet, men de laae som begravede i Klosterne, og da Paverne begyndte at lyve med Forsæt, forbød de Lægfolk at læse i Bibelen. Nu kom derimod den tydske Bibel, og det var Guds Forsyn, at Folk i Tydskland nogen Tid før havde lært at trykke Bøger, saa der kunde blive mange af et Slags i en Hast, og de kunde sælges for godt Kiøb. Nu var det ude med Pavens Magt overalt, hvor Folk bekymredes ret alvorlig for deres Sjæls Salighed, og det var ikke allene i Tydskland, Man tog Bibelen frem, her i Norden gjorde Man ligesaa, og læste den i samme Mening, som Luther; i det Land Schweitz opstod en Mand paa samme Tid som Luther, ved Navn Ulrich Zvingel, og var enig med Luther i mange Dele, men vilde dog ei lade Guds Ord raade allene, og vilde være klog over det, som skrevet 108staaer; hans Mening fulgte hans Landsmænd og Hollænderne, som boe nordost for Tydskland; og Engellænderne, og de Franskmænd, der satte sig imod Paven, fulgte for det meste den samme. Der Luther med sin Ven Philip Melankton, og andre Hjelpere, som Gud gav ham, havde fuldkommet sin Gjerning, sov han hen, men ligesom denne rette Helgens Sjæl er evindeligt salig i Himlen, saa skal ogsaa hans Ihukommelse være til Velsignelse hos de Christne, mens Verden staaer, til Guds Lov og Pris, og til Bestørkelse i Tro og Frimodighed, ja i sine Bøger taler han ogsaa endnu, enddog han er død, og imellem dem alle er hans lille Catechismus først at nævne, thi kun Gud kan tælle de salige Sjæle, som ved den ere førte fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud, førte til Naadestolen, som Gud opreiste i vor Herres Jesu Christi Blod, og førte til det Hus, som er bygt uden Hænder, evigt i Himlene. Dog er vist ei heller at forglemme de liflige, trøstelige Psalmer, som han digtede i hellig Henrykkelse, som indtil for nogle Aar siden ere i deres rette Mening sjungne i vore Kirker, og have der, som i Huse og paa Sottesenge, opbygget, trøstet og glædet saamange Guds Børn, saasom disse Psalmer: Fra Himmelen høit komme vi nu her, Nu bede vi den Hellig Aand, Naar vi i største Nøden staae, Vor Gud Han er saa fast en Borg.